

ARTUR TRUBALSKI

Samorządy zawodów zaufania publicznego na przykładzie samorządu radców prawnych. Perspektywa konstytucyjnoprawna

*Self-government of public repose confidence professions on example
of the self-government of solicitors. A constitutional and legal
perspective*

UWAGI WPROWADZAJĄCE

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹ zawiera uregulowania odnoszące się bezpośrednio do zawodów zaufania publicznego. W niektórych opracowaniach pojawia się również sformułowanie dotyczące tak zwanych „wolnych zawodów”², które to w istocie określają właśnie zawody zaufania publicznego określone w art. 17 Konstytucji RP. Należy zauważyć, że w większości krajów europejskich zawody zaufania publicznego nie znajdują umocowania w ustawach zasadniczych, ale są uregulowane jedynie w aktach prawnych rangi ustawowej. Wydaje się, iż umieszczenie przez polskiego ustawodawcę regulacji dotyczącej zawodów zaufania publicznego w Konstytucji RP świadczy o tym, jak dużą wagę przywiązuje on do tej

¹ Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483.

² P. Sarnecki, *Opinie w sprawie wykładni art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przeгляд Sejmowy” 2001, nr 2, s. 74; idem, *W sprawie znaczenia pojęcia „zawód zaufania publicznego” z art. 17 Konstytucji*, Biuletyn Ekspertyz i Opinii Prawnych 1998, nr 2, s. 60; idem, *W sprawie znaczenia konstytucyjnego określenia „zawód zaufania publicznego” (art. 17 ust. 1 Konstytucji)*, Biuletyn Ekspertyz i Opinii Prawnych 2000, nr 5, s. 29; J. Jacyszyn, *Wykonywanie wolnych zawodów w Polsce*, Warszawa 2004, s. 19–26; M. Cherka, J. Piecha, *Status prawny samorządu zawodowego w III RP – doświadczenia i perspektywy*, [w:] M. Mazuryk, S. Jaśkiewicz (red.), *Administracja publiczna w III RP. Dwie dekady doświadczeń*, Warszawa–Siedlce 2011, s. 162–165.

kategorii zawodów, będących w istocie instytucją prawa konstytucyjnego. Dodatkowym argumentem przemawiającym za takim pojmowaniem tego zagadnienia jest treść preambuły do Konstytucji RP, która bez wątplenia stanowi ważną wskazówkę przy interpretacji jej treści, a według niektórych autorów sama w sobie posiada treść normatywną³.

Funkcjonowanie zawodów zaufania publicznego stanowi ponadto element działania samorządów jako takich. Jest więc – ogólnie rzecz ujmując – szczególnym przejawem zawartej w Konstytucji RP zasady samorządności, określonej w przepisie art. 15 ust. 1 Konstytucji RP⁴. Podejmując próbę zbadania istoty zawodów zaufania publicznego, należy również brać pod uwagę zasadę proporcjonalności określoną w Konstytucji RP. Dlatego też istotne jest, aby dla pełnej i kompletnej analizy istoty zawodu zaufania publicznego posługiwać się nie tylko treścią przepisu art. 17 ust. 1 Konstytucji RP. Konieczne jest również zestawienie jego treści z przepisem art. 17 ust. 2 Konstytucji RP, co pozwoli na odróżnienie cech samorządu zaufania publicznego od samorządu, któremu nie można przypisać atrybutu zaufania publicznego.

Kolejny etap analizy zawodów zaufania publicznego łączy się z zasadami: samorządności, pomocniczości i proporcjonalności. Pozwolą one na określenie kontekstu ustrojowego funkcjonowania zawodów zaufania publicznego. Konsekwencją tego będzie możliwość prawidłowego zdefiniowania wskazanego pojęcia, a co za tym idzie – określenia jego roli i pozycji w ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. Podejście takie pozwala na określenie miejsca, jakie zajmują zawody zaufania publicznego w odniesieniu do innych rodzajów samorządu.

Nadanie samorządom zaufania publicznego szczególnej, odmiennej niż innych samorządów społecznych i gospodarczych, pozycji, a także przyznanie im szczególnego rodzaju uprawnień pozwala na postawienie tezy, iż twórcy Konstytucji RP dostrzegli potrzebę odrębnego uregulowania tej kwestii oraz umieszczenia jej w pierwszym rozdziale ustawy zasadniczej. Świadczy to o tym, iż ustawodawca dostrzega szczególną rolę samorządów zaufania publicznego w kształtowaniu zasad ogólnych regulujących ustroj Rzeczypospolitej⁵. Nieprzypadkowo

³ Na temat preambuły do Konstytucji RP więcej zob. M. E. Stefaniuk, *Preambuła aktu normatywnego w doktrynie oraz procesie stanowienia i stosowania polskiego prawa w latach 1989–2007*, Lublin 2009, s. 330 i n. oraz powołana tam literatura; M. Granat, *Zasada pomocniczości jako norma konstytucyjna. Czy wstęp do konstytucji zobowiązuje?*, [w:] J. Wawrzyniak, M. Laskowska (red.), *Instytucje prawa konstytucyjnego w dobie integracji europejskiej*, Warszawa 2009, s. 68–70; A. Ławniczak, *Kwestia modyfikacji treści lub usunięcia preambuły do Konstytucji RP*, [w:] B. Banaszak, M. Jabłoński (red.), *Konieczne i pożądane zmiany Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku*, Wrocław 2010, s. 133 i n.

⁴ W. Skrzydło, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 29–30.

⁵ Na temat zasad ogólnych więcej zob.: W. J. Wołpiuk, *Pojęcie zasad ustroju politycznego państwa w Konstytucji z 1997 r. i próba określenia ich katalogu*, [w:] J. Kuciński, W. J. Wołpiuk, *Zasady ustroju politycznego państwa w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku*, Warszawa 2012,

przecież rozdział pierwszy Konstytucji RP został zatytułowany *Rzeczypospolita*. Niewątpliwie zawiera on najbardziej doniosłe, zasadnicze i podstawowe zasady odnoszące się do ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. Ten wyjątkowy charakter potwierdza treść przepisu art. 235 ust. 5 i 6 Konstytucji RP, który określa jeszcze bardziej rygorystyczny, w stosunku do pozostałych części ustawy zasadniczej, tryb zmiany Konstytucji RP, jeśli zmiana dotyczyć ma pierwszego jej rozdziału.

Dlatego też za nietrafne należy określić podnoszone w doktrynie argumenty, iż uregulowanie art. 17 Konstytucji RP można uznać za poczynione jakby „na wyrost”⁶. Próba umniejszenia roli i pozycji zawodów zaufania publicznego w ustroju III Rzeczypospolitej nie znajduje również uzasadnienia w kontekście innych uregulowań zawartych w ustawie zasadniczej. Przeciwnie, analiza treści preambuły do Konstytucji RP w powiązaniu z konstytucyjnymi zasadami pomocniczości, samorządności oraz proporcjonalności prowadzi do wniosku, że funkcjonowanie zawodów zaufania publicznego jest ważnym elementem określonej w art. 2 Konstytucji RP zasady demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Funkcjonowanie zawodów zaufania publicznego przyczynia się bowiem do umocnienia oraz rozwijania demokratycznego charakteru Rzeczypospolitej Polskiej, a także urzeczywistniania zasady sprawiedliwości społecznej. W tym kontekście zawody zaufania publicznego działają na rzecz dobra ogółu obywateli Rzeczypospolitej Polskiej. Przyczyniają się również do przestrzegania przez organy władz Rzeczypospolitej Polskiej zasady legalizmu określonej w przepisie art. 7 Konstytucji RP. Poprzez swoje działania na rzecz obywateli samorządy reprezentujące zawody zaufania publicznego oraz ich przedstawiciele stoją na straży, aby organy władzy publicznej działały na podstawie i w granicach prawa.

---

s. 128 i n.; W. Skrzydło, *Ustrój polityczny RP w świetle Konstytucji z 1997 r.*, Warszawa 2008, s. 53 i n.; M. Kruk, *Konstytucyjne zasady podstawowe – ich znaczenie prawne i katalog*, [w:] W. Sokolewicz (red.), *Zasady podstawowe polskiej Konstytucji*, Warszawa 1998, s. 7–13; A. Biszyga, *Kilka uwag o zasadach naczelnych Konstytucji RP*, [w:] A. Bałaban, P. Mijala (red.), *Zasady naczelnego Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku*, Szczecin 2011, s. 319 – 327; M. Zieliński, *Zasady i wartości konstytucyjne*, [w:] A. Bałaban, P. Mijala (red.), *op. cit.*, s. 21 i n.

⁶ Odmienny pogląd wyraził K. Complak – *Rewizja (gruntowna) rozdziału I Konstytucji RP z 1997 roku*, [w:] B. Banaszak, M. Jabłoński (red.), *Konieczne i pożądane zmiany Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku*, Wrocław 2010, s. 157. Interesujący pogląd wyraził również J. Ciapała – *Samorządy osób wykonujących zawody prawnicze w kontekście postanowień art. 17 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku*, [w:] Z. Witkowski, A. Bień-Kacała (red.), *Samorządy w Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku*, Toruń 2013, s. 313 i n.

SAMORZĄDY ZAWODÓW ZAUFANIA PUBLICZNEGO W KONSTYTUCJI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Podstawowym elementem formalnoprawnym funkcjonowania zawodów zaufania publicznego jest bezpośrednio konstytucyjne upoważnienie zawarte w przepisie art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym ustawodawca może w drodze ustawy tworzyć samorządy zawodowe reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego. Analizując treść tego przepisu w powiązaniu z przepisem art. 8 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że stanowi ona inaczej⁷, należy dojść do wniosku, iż celowe było umożliwienie ustawodawcy tworzenie omawianego rodzaju samorządów na podstawie unormowania zawartego w Konstytucji RP. Pozwala to bowiem w praktyce na tworzenie w drodze ustawy rzeczonych samorządów, po spełnieniu oczywiście warunków określonych w ustawie zasadniczej. Tak więc ustawodawca może określić, czy dany zawód zasługuje na miano zawodu zaufania publicznego. Wynika zatem z tego, iż zawód zaufania publicznego może być utworzony w drodze ustawy tylko wtedy, gdy jest to konieczne z uwagi na sprawowanie pieczy nad jego wykonywaniem i jeżeli piecza ta jest istotna z uwagi na interes publiczny i jego ochronę.

Dlatego też podejmując próbę analizy istoty zawodów zaufania publicznego, konieczne jest zdefiniowanie sprawowania pieczy nad wykonywaniem zawodu oraz określenie granic ochrony interesu publicznego. Z kolei te dwie kategorie winny być postrzegane przez pryzmat innych przepisów Konstytucji RP, aby zostały prawidłowo odczytane. W pierwszej kolejności jest to przepis art. 22 Konstytucji RP, w którym jest mowa o dopuszczalności ograniczenia wolności działalności gospodarczej właśnie z uwagi na ważny interes publiczny. Idąc tym tokiem rozumowania, należy również zwrócić uwagę na regulację zawartą w przepisie art. 65 ust. 1 Konstytucji RP, który zapewnia każdemu wolność wyboru i wykonywania zawodu, jednocześnie dopuszczając wyjątki, które muszą być określone w ustawie. Kolejną, wymagającą analizy regulacją jest przepis art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, który z kolei określa przypadki, w jakich mogą być ograniczone prawa i wolności obywatelskie, do których przecież należy wolność (swoboda) podejmowania działalności gospodarczej.

Jak widać z tej analizy przepisów zawartych w Konstytucji RP, kwestie dotyczące zawodów zaufania publicznego zostały mocno i szeroko uregulowane i osadzone w ustawie zasadniczej. Co więcej, ich kształt i pozycja są konsekwencją nie tylko przepisów Konstytucji RP, ale całego wyłaniającego się z ustawy zasadniczej ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

⁷ K. Działocha, *Bezpośrednie stosowanie Konstytucji RP (stan doktryny prawa)*, [w:] idem, (red.), *Bezpośrednie stosowanie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2005, s. 9 i n.

W obowiązującym obecnie ustroju Rzeczypospolitej Polskiej samorządy zawodów zaufania publicznego stanowią emanację będących fundamentem ustroju konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej zasad: pomocniczości, samorządności i proporcjonalności. Twórcy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej uznali bowiem, iż w ustroju społeczno-gospodarczym III Rzeczypospolitej organy władzy państwowej powinny wkraczać swym działaniem jedynie tam, gdzie nie da się zapewnić skutecznego działania obywatelom i ich organizacjom (zasada pomocniczości). Na marginesie należy zauważyć, że zasada ta stanowi jeden z fundamentów funkcjonowania Unii Europejskiej, określony w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej⁸.

Również zasada proporcjonalności – wywodząca się z zasady demokratycznego państwa prawnego, ustalająca, że działania organów państwowych powinny być proporcjonalne do potrzeb oraz oczekiwanych efektów – znajduje swój odpowiednik w prawie Unii Europejskiej. Unormowana została ona w przepisie art. 5 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej. Również określoną w przepisie art. 15 ust. 1 Konstytucji decentralizację władzy publicznej, w istocie sprowadzającą się do ustanowienia zasady samorządności, należy w realiach omawianej problematyki postrzegać szeroko. Oznacza to, że zasada samorządności nie odnosi się jedynie do samorządu terytorialnego, dotyczy również innych rodzajów samorządności – w tym samorządów zawodowych, których elementem są właśnie zawody zaufania publicznego⁹.

Funkcjonowanie analizowanych samorządów stanowi więc bez wątpienia praktyczną realizację wskazanych zasad: pomocniczości, samorządności i proporcjonalności. Idąc dalej, przyczynia się do umocnienia zasady legalizmu (art. 7 Konstytucji RP) oraz zasady demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP).

Można więc stwierdzić, że zawody zaufania publicznego sprawują doniosłą rolę w zakresie umacniania oraz realizowania naczelných zasad ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. Ich funkcją jest również – w rozumieniu formalnym – udział w staniu na straży wolności i praw obywatelskich (art. 31 ust. 3, art. 32 Konstytucji RP). W zakresie przestrzegania zasady legalizmu nie należy również zapominać o uprawnieniach, jakie posiadają samorządy zaufania publicznego w świetle przepisu art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji RP.

⁸ Dz. Urz. UE 2012, C 326.

⁹ T. Stawecki, P. Winczorek, *Opinia prawna w sprawie zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej projektu ustawy o postępowaniu dyscyplinarnym wobec osób wykonujących niektóre zawody prawnicze [z dnia 7 marca 2006 r.]*, s. 3, <http://www.sejm.gov.pl/>.

ZAWÓD ZAUFANIA PUBLICZNEGO W ŚWIETLE KONSTYTUCJI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ – PRÓBA DEFINICJI

W literaturze prawa konstytucyjnego, prawa administracyjnego oraz w orzecznictwie nie istnieje jedna definicja dotycząca zawodu zaufania publicznego. Również materia ustawowa, odnosząca się do poszczególnych zawodów zaufania publicznego, nie zawiera takiej definicji¹⁰. Ustawa o notariacie¹¹ nie określa wprost zawodu notariusza jako zawodu zaufania publicznego, choć stanowi w przepisie art. 2 § 1, iż „notariusz [...] działa jako osoba zaufania publicznego [...]”, co pozwala domniemywać, iż samorząd notarialny jest samorządem zawodowym reprezentującym zawód zaufania publicznego. Jedynie ustawa o rzecznikach patentowych¹² wprost mówi o tym zawodzie – jako o zawodzie zaufania publicznego (art. 1 ust. 2 ustawy o rzecznikach patentowych). W pozostałych przypadkach zaś sługą orzecznictwa oraz doktryny jest to, iż dany zawód jest oficjalnie uznawany za zawód zaufania publicznego.

Mając na uwadze taki stan rzeczy, można dojść do przekonania, iż aby dany zawód mógł zostać uznany za zawód zaufania publicznego, musi spełniać przesłanki określone w przepisie art. 17 ust. 1 Konstytucji RP oraz zostać ustanowiony przez ustawodawcę w drodze ustawy. Zgodnie z powołanym wyżej przepisem, w drodze ustawy, może zostać ustanowiony zawód zaufania publicznego. Pierwszym więc krokiem na drodze powstania samorządu zaufania publicznego jest wola ustawodawcy, aby nadać określonemu zawodowi taki status. Przejawem tej woli jest uchwalenie ustawy regulującej szczegółowo funkcjonowanie danego zawodu. Oczywiście, zasady jego wykonywania muszą być zgodne z określonymi przez doktrynę i orzecznictwo zasadami. Dotyczą one przede wszystkim nadzoru ze strony samorządu nad wykonywaniem zawodu oraz nadzoru ze strony organów państwa nad samorządem zrzeszającym osoby wykonujące zawód zaufania publicznego.

W tym zakresie niezbędne jest określenie przez ustawodawcę odpowiednich relacji pomiędzy zakresem samorządności a zakresem niezbędnego nadzoru ze strony organów państwa. Muszą być one odpowiednio wyważone, aby zapewnić właściwą pieczę nad wykonywaniem zawodu zaufania publicznego oraz zapewnić wymaganą ochronę interesu publicznego. Ramy oraz zakres tych wzajemnych relacji zostały określone w orzecznictwie Trybunału

¹⁰ M. Tabernacka, *Pojęcie zawodu zaufania publicznego*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2004, t. LXII, s. 287–288.

¹¹ Dz. U. z 1991 r. nr 22, poz. 91 ze zm.

¹² Dz. U. z 2001 r. nr 49, poz. 509 ze zm.

Konstytucyjnego¹³ oraz doktrynie prawa konstytucyjnego¹⁴ i administracyjnego¹⁵. Ponadto w świetle art. 17 ust. 2 Konstytucji RP mogą być tworzone w drodze ustawy inne samorządy, które nie mają waloru zaufania publicznego. Co więcej, samorządy te nie mogą naruszać wolności wykonywania zawodu. Z treści tego przepisu wynika *a contrario*, że samorządy zawodów zaufania publicznego mogą ograniczać wolność wykonywania zawodu, jeśli znajduje to uzasadnienie

¹³ Zob. w szczególności wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 7 maja 2002 r., sygn. SK 20/00, z dnia 26 listopada 2003 r., sygn. SK 22/02, z dnia 18 lutego 2004 r., sygn. P 21/02, z dnia 19 kwietnia 2006 r., sygn. K 6/06, z dnia 8 listopada 2006 r., sygn. K 30/06, z dnia 2 lipca 2007 r., sygn. K 41/05, z dnia 26 marca 2008 r., sygn. K 4/07, z dnia 1 grudnia 2009 r., sygn. K 4/08, z dnia 7 marca 2012 r., sygn. K 3/10, z dnia 12 lutego 2013 r., sygn. K 6/12, http://www.trybunal.gov.pl/wydawn/wyd_TK.htm#Zeszyty. Odmienny, a zarazem odosobniony pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 maja 2001 r., sygn. I CKN 1217/98 (OSNC 2002 z.1, poz. 13), zgodnie z którym o uzyskaniu przez dany zawód statusu zawodu zaufania publicznego decydować powinny nie tylko jego cechy, czy wola ustawodawcy, ale również wyraźna regulacja ustawowa. Innymi słowy, ustawa regulująca zawód zaufania publicznego powinna zawierać wprost normę w tym zakresie. Więcej na ten temat zob.: P. Sarnecki, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2001 r.*, „Palestra” 2002, nr 5–6.

¹⁴ W. J. Wołpiuk, *Zawód zaufania publicznego z perspektywy prawa konstytucyjnego*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu*, Warszawa 2002, s. 19 i n.; M. Bernaczyk, *Problematyka konstytucjonalizacji samorządów zawodowych (art. 17 ust. 1 Konstytucji RP na przykładzie samorządu adwokatów i radców prawnych)*, [w:] B. Banaszak, M. Jabłoński (red.), *Konieczne i pożądane zmiany Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku*, Wrocław 2010, s. 171 i n.; M. A. Waligórski, *Samorządy zawodowe i gospodarce w Polsce*, Poznań 2005, s. 18–25; P. Sarnecki, *Radca prawny jako zawód zaufania publicznego*, „Radca Prawny” 2002, nr 4–5, s. 22–29; idem, *Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji) na przykładzie Adwokatury*, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja, wybory, parlament*, Warszawa 2010, s. 149 i n.; H. Zięba-Załućka, *Samorząd zawodowy w świetle Konstytucji RP*, Monitor Prawniczy 2005, nr 10, s. 493–497; L. Grzonka, J. Kostrubiec, *Zawód zaufania publicznego. Przyczynek do dyskusji*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2007, nr 9, s. 25–34. Odmienny pogląd dotyczący istoty samorządów zaufania publicznego wyraziła E. Tkaczyk, *Samorząd zawodowy w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 6, s. 61 i n. Dochodzi ona do wniosków, iż możliwe jest wykonywanie, przy obowiązującym brzmieniu przepisu art. 17 Konstytucji RP, zawodu zaufania publicznego bez przynależności do właściwego samorządu. Zdaniem autora niniejszego opracowania, wykluczyłoby to możliwość skutecznego sprawowania pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu w stosunku do osoby nienależącej do samorządu zawodowego. Należy również zauważyć, że powołując się na orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące omawianego zagadnienia, autorka nie dostrzega jego całokształtu. W szczególności dotyczy to orzeczeń, w których sąd konstytucyjny wyprowadza całkiem odmienne od autorki wnioski, a probowane zresztą przez znakomitą większość doktryny prawa konstytucyjnego (zob. przypis 13). Więcej na ten temat zob.: M. Granat, *Uwagi o statusie samorządów zawodowych – reprezentantów osób wykonujących zawody zaufania publicznego*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2004, t. XII, s. 98–101.

¹⁵ M. Kulesza, *Pojęcie zawodu zaufania publicznego*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu*, Warszawa 2002, s. 25 i n.; R. Kmiecik, P. Antkowiak, K. Walkowiak, *Samorząd gospodarczy i zawodowy w systemie politycznym Polski*, Warszawa 2012, s. 27–32.

z uwagi na pieczę nad należyтым wykonywaniem zawodu i dla ochrony interesu publicznego.

Nie można zapominać, iż funkcjonowanie samorządów zawodów zaufania publicznego jest związane z pewnymi ograniczeniami prawa do wolności wyboru i wykonywania zawodu. Wiąże się to więc z określeniem relacji zachodzących pomiędzy przepisem art. 65 ust. 1 oraz art. 22 Konstytucji RP. Biorąc pod uwagę systematykę ustawy zasadniczej oraz wzajemną relację powyższych przepisów, należy stwierdzić, że art. 22 Konstytucji RP stanowi w istocie *lex specialis* w stosunku do art. 65 ust. 1 Konstytucji RP. Ramy interpretacyjne dla tych przepisów wyznaczają określone w przepisie art. 17 ust. 1 Konstytucji RP dyrektywy dotyczące pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu oraz ochroną interesu publicznego. Innymi słowy, ograniczenie prawa wykonywania zawodu zaufania publicznego jest podyktowane wspomnianymi racjami, które usprawiedliwiają ograniczenie wolności wyboru i wykonywania zawodu. W tym przypadku należyta ochrona interesu publicznego, która odbywa się w drodze sprawowania pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu, w pełni usprawiedliwia ograniczenie prawa wykonywania zawodu przewidzianego w przepisie art. 22 Konstytucji RP.

Mówiąc o ważnym interesie publicznym określonym w przepisie art. 22 *in fine* Konstytucji RP, należy mieć na myśli interes, który może być zapewniony jedynie przez sprawowanie przez samorząd zawodowy oraz właściwe organy państwowe należytej pieczy nad wykonywaniem zawodu. Można stwierdzić, że wspomniany zakres interesu publicznego jest tożsamy z granicami interesu publicznego i jego ochroną określoną w przepisie art. 17 ust. 1 *in fine* Konstytucji RP. Także w treści przepisu art. 31 ust. 1 Konstytucji RP odnajdujemy regulację, która umożliwia ograniczenie wolności i praw (w tym przypadku wolności wyboru i wykonywania zawodu) z uwagi na to, że jest to „konieczne w demokratycznym państwie dla ochrony [...] wolności i praw innych osób”.

Jak widać z powyższych wywodów, z samej istoty zawodu zaufania publicznego wynika konieczność ograniczenia wolności wyboru i wykonywania zawodu. Trzeba jednak podkreślić, iż w świetle obowiązujących obecnie regulacji prawnych nie ma to nic wspólnego z ograniczeniem dostępu do zawodu. Kandydat do wykonywania zawodu zaufania publicznego musi jedynie wykazać się odpowiednią wiedzą, która jest sprawdzana początkowo na egzaminie organizowanym przez samorząd zawodowy oraz przedstawicieli organów państwa, następnie w toku szkolenia prowadzonego przez samorząd zawodowy, a na koniec podczas egzaminu zawodowego mającego charakter egzaminu państwowego. Nie można w tej sytuacji mówić, iż dochodzi do ograniczania lub wręcz zamykania dostępu do zawodu. Z istoty samego zawodu zaufania publicznego wynika bowiem, że osoby wykonujące taki zawód muszą się wykazać ponadprzeciętną wiedzą

i umiejętnościami praktycznymi. Są one bowiem elementem koniecznym do prawidłowej ochrony interesu publicznego.

Ponadto cechą zawodu zaufania publicznego jest wspomniana już piecza nad należytych wykonywaniem zawodu. Ma ona na celu zapewnienie omawianej wcześniej ponadprzeciętnej wiedzy oraz umiejętności praktycznych. Dodatkowo, w zakresie sprawowania pieczy nad należytych wykonywaniem zawodu mieści się sprawowanie, zarówno przez organy samorządu zawodowego, jak również przez odpowiednie organy władzy państwowej, kontroli nad prawidłowym wykonywaniem zawodu. W ramach tej kontroli mieści się prowadzenie egzaminów, nadzór nad obowiązkowym doskonaleniem zawodowym, kontrolowanie bieżącego wykonywania zawodu, jak również możliwość pociągania osób wykonujących zawód do odpowiedzialności dyscyplinarnej. Wszystkie te elementy składają się na sprawowanie pieczy nad należytych wykonywaniem zawodu.

Należy podkreślić, że zarówno działania składające się na pieczę nad należytych wykonywaniem zawodu oraz na ochronę interesu publicznego mogą być podejmowane zarówno przez samorząd zawodowy, jak również przez właściwe organy władzy publicznej. Niemniej jednak samorząd zawodowy posiada szeroką autonomię w zakresie swoich uprawnień. Udział organów państwa jest w istotny sposób ograniczony. Wynika to z leżących u podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej zasad: pomocniczości, samorządności i proporcjonalności. Tam bowiem, gdzie obywatele i ich organizacje są w stanie same zapewnić sprawne i zgodne z przepisami działanie organizacji, udział państwa jest zbędny i powinien być ograniczony jedynie do niezbędnego minimum. Dlatego też działanie samorządów zawodów zaufania publicznego jest kontrolowane jedynie w zakresie jego zgodności z prawem.

Konkretnie rzecz ujmując, uchwały organów samorządów zawodowych mogą być poddawane kontroli sądownoadministracyjnej w zakresie zgodności z prawem uchwał w sprawach indywidualnych oraz kontroli sprawowanej przez Sąd Najwyższy w zakresie uchwał podejmowanych w pozostałych sprawach. Wydaje się, iż jest to właściwe rozwiązanie, które respektuje zarówno niezależność samorządów zawodowych, jak też zapewnia sprawowanie należytego nadzoru nad tym samorządem ze strony organów państwa.

Biorąc pod uwagę przedstawione powyżej uwagi, można podjąć próbę sformułowania definicji zawodu zaufania publicznego. Głównymi wyznacznikami determinującymi cechy charakterystyczne dla zawodu zaufania publicznego są przede wszystkim: przepis art. 17 ust. 1 oraz ust. 2 Konstytucji RP. Nie należy również zapominać o unormowaniach zawartych w przepisach art. 22, 65 ust. 1 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Powyższe przepisy trzeba jednak rozumieć i interpretować „na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot”, zawartej w preambule Konstytucji RP. Oczywiście przydatne dla

ustalenia definicji zawodu zaufania publicznego są wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego oraz doktryny prawa konstytucyjnego.

W świetle obowiązującej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., autor niniejszego opracowania zawód zaufania publicznego definiuje jako uregulowany w ustawie, na podstawie upoważnienia zawartego w Konstytucji RP, zawód wykonywany w ramach samorządu zawodowego i pod jego nadzorem oraz nadzorem właściwych organów władzy państwowej, w celu ochrony interesu publicznego, gdzie możliwość wykonywania zawodu jest ograniczona ze względu na ważny interes publiczny, w celu ochrony praw i wolności innych osób. Niezbędnymi elementami definicji zawodu zaufania publicznego są również określone przez orzecznictwo i doktrynę: wykonywanie zawodu w sposób niezależny, w sytuacji gdy wykonującego zawód łączy z klientem szczególna postać zaufania, gwarantowana wysoką wiedzą i umiejętnościami praktycznymi, a także wysokim poziomem etycznym oraz obowiązkiem zachowania tajemnicy zawodowej związanej z prowadzoną działalnością i koniecznością przestrzegania określonych zasad etycznych. Możliwość wykonywania zawodu zaufania publicznego musi być poprzedzona dodatkowym okresem szkolenia teoretycznego i praktycznego (aplikacją). Dodatkowo istnieje też obowiązek szkolenia ustawicznego po nabyciu uprawnień do wykonywania zawodu, który ma zapewnić wysoki poziom wiedzy, umiejętności praktyczne oraz staranność wynikającą z zasad etyki zawodu.

RADCA PRAWNY JAKO ZAWÓD ZAUFANIA PUBLICZNEGO W ŚWIETLE KONSTYTUCJI RP ORAZ USTAWY O RADCACH PRAWNYCH

Zawód radcy prawnego niewątpliwie zalicza się do grona zawodów zaufania publicznego określonych w przepisie art. 17 ust. 1 Konstytucji RP. Szczegółowe uregulowania dotyczące wykonywania zawodu zaufania publicznego zostały określone w ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych¹⁶. Była ona kilkakrotnie nowelizowana, również pod wpływem orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego. W czasie ponadtrzydziestoletniego funkcjonowania samorządu radców prawnych samorząd ten odegrał znaczącą rolę w zakresie zwiększenia praworządności, jak również zwiększenia zakresu, poziomu i dostępności pomocy prawnej dla osób fizycznych i osób prawnych.

Samorząd radców prawnych poprzez regulacje zawarte w ustawie o radcach prawnych reprezentuje osoby wykonujące zawód zaufania publicznego, sprawuje pieczę nad jego należyтым wykonaniem w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Poddając analizie przepisy art. 17 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP,

¹⁶ Dz. U. z 1982 r. nr 19, poz. 145 ze zm.

a także przepisy ustawy o radcach prawnych, dochodzi się do jednoznacznego wniosku, że samorząd radców prawnych zalicza się do grupy samorządów zawodowych określonych w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP. Zdaniem autora niniejszego opracowania, powyższą grupę samorządów można określić mianem samorządów kwalifikowanych, z uwagi na ich wyjątkowy charakter. Pozostałe samorządy, określone w przepisie art. 17 ust. 2 Konstytucji RP, należałoby traktować jako samorządy zwykłe.

Wspomniany wyjątkowy charakter samorządu radców prawnych, dzięki któremu zalicza się on do samorządów kwalifikowanych, wynika przede wszystkim z uregulowań rangi konstytucyjnej. Ich rozwinięcie stanowi ustawa o radcach prawnych, która w sposób jednoznaczny potwierdza cechy zawodu radcy prawnego – jako zawodu zaufania publicznego. Co oczywiste, kształt regulacji ustawowej również zależy od woli ustawodawcy i określa „zasady wykonywania zawodu radcy prawnego oraz zasady organizacji i działania radców prawnych” (art. 1 ustawy o radcach prawnych). Kolejne regulacje wspomnianej ustawy konsekwentnie nadają zawodowi radcy prawnego cechy konieczne do uznania go za zawód zaufania publicznego¹⁷.

Zgodnie z przepisem art. 2 ustawy o radcach prawnych, „pomoc prawna świadczona przez radcę prawnego ma na celu ochronę prawną interesów podmiotów, na których rzecz jest wykonywana”. Wydaje się, iż regulacja ta ma fundamentalne znaczenie i określa istotę zawodu radcy prawnego. W świetle natomiast przepisu art. 4 ustawy o radcach prawnych: „Wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej [...]”. Rozwinięcie tych przepisów stanowi natomiast przepis art. 6 ustawy o radcach prawnych, zgodnie z którym: „Zawód radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej [...]”¹⁸. Nie odnosząc się w tym miejscu do form udzielania pomocy prawnej, należy stwierdzić, iż cytowane przepisy wyraźnie stanowią, że wykonywanie zawodu radcy prawnego jest bezpośrednio związane z ochroną interesu publicznego (art. 17 ust. 1 *in fine* Konstytucji RP). Niewątpliwie świadczenie przez radców prawnych pomocy prawnej wiąże się z przestrzeganiem praw i wolności obywatelskich (art. 30, art. 31 ust. 1 i 2, art. 32 ust. 1 i 2, 45 ust. 1 Konstytucji RP).

Jak widać, pomoc prawna świadczona przez radców prawnych ma istotny wpływ dla przestrzegania, umacniania oraz rozwijania podstawowych wartości konstytucyjnych, do jakich należą określone w rozdziale II Konstytucji RP wolność, prawa i obowiązki człowieka i obywatela. Oczywiście, znajdują one swoje rozwinięcie w poszczególnych rodzajach praw i wolności zawartych w Konsty-

¹⁷ Z. Klatka, *Zawód radcy prawnego i samorząd radców prawnych w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] A. Bereza (red.), *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, Warszawa 2010, s. 211–217.

¹⁸ Z. Klatka, *Pomoc prawna*, [w:] A. Bereza (red.), *op. cit.*, s. 45–53.

tucji RP, takich jak wolności i prawa osobiste, wolności i prawa polityczne, czy wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne. Nie należy również zapominać o doniosłej roli, jaką pełni samorząd radców prawnych oraz jego członkowie w zakresie realizacji środków ochrony praw i wolności, szczególnie poprzez występowanie w charakterze pełnomocnika, w tym przed Trybunałem Konstytucyjnym w trybie przepisu art. 79 ust. 1 Konstytucji RP.

Organy samorządów radców prawnych są ponadto uprawnione do inicjowania postępowania w trybie art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji RP oraz występowania do Trybunału Konstytucyjnego w sprawach określonych w przepisie art. 188 Konstytucji RP, jeżeli akt normatywny dotyczy spraw objętych ich zakresem działania (art. 191 ust. 2 Konstytucji RP). Możliwość taka sprawia, iż organy samorządu radców prawnych stoją na straży zasad legalizmu i praworządności, skoro są uprawnione do wszczynania postępowań mających na celu zbadanie zgodności z konstytucją aktów prawnych powszechnie obowiązujących (art. 87 ust. 1 Konstytucji RP).

PODSUMOWANIE

Reasumując rozważania dotyczące istoty zawodu zaufania publicznego w kontekście funkcjonowania zawodu radcy prawnego, należy stwierdzić, iż źródłem, które stanowi fundament określający cechy zawodu zaufania publicznego, jest przepis art. 17 ust. 1 Konstytucji RP. Określa on podstawowe elementy konieczne dla wykonywania zawodu zaufania publicznego. Po pierwsze, zawód taki musi być utworzony w drodze ustawy, a jego ustanowienie jest uzależnione od woli ustawodawcy. W myśl bowiem wspomnianego przepisu w drodze ustawy można utworzyć zawód zaufania publicznego. Nie ma natomiast takiego obowiązku. To ustawodawca decyduje o nadaniu danej profesji kwalifikowanej formy zawodu zaufania publicznego poprzez utworzenie jej samorządu. Po drugie, celem samorządu jest reprezentowanie osób wykonujących przedmiotowy zawód, co wiąże się z tym, iż nie ma możliwości wykonywania tego zawodu poza strukturami samorządu. Rozwiązanie takie jest konieczne po to, aby samorząd zawodu zaufania publicznego mógł sprawować pieczę nad należyтым jego wykonywaniem oraz aby pieczę ta była sprawowana w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Powyższe elementy określając zawody zaufania publicznego, odróżniają ich samorządy od samorządów innych zawodów, które nie są samorządami zaufania publicznego. Sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu oraz działanie w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony są zasadniczymi elementami nadającymi zawodom zaufania publicznego formę kwalifikowaną w stosunku do zwykłej formy innych samorządów. Ponadto analizując zdanie

drugie przepisu art. 17 ust. 2 Konstytucji RP *a contrario* w powiązaniu z przepisem art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, należy dojść do wniosku, iż kolejną istotną cechą zawodów zaufania publicznego, jako kwalifikowanej formy samorządu zawodowego, jest to, iż mogą one naruszać wolność wykonywania zawodu, a także ograniczać wolność podejmowania działalności gospodarczej. Funkcjonowanie zwykłych samorządów zawodowych nie może wprowadzać takich ograniczeń (art. 17 ust. 2 zdanie 2 Konstytucji RP).

Oczywiście, nie należy zapominać, iż ograniczenie podejmowania działalności gospodarczej musi się mieścić w ramach zakreślonych przez przepis art. 22 Konstytucji RP, czyli być określone w ustawie i wiązać się z ważnym interesem publicznym. Dodatkowo należy mieć na uwadze, iż ograniczenie wolności wykonywania zawodu musi uwzględniać dyrektywy określone w przepisie art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, to jest wiązać się z ich ustanowieniem w ustawie, i to tylko wtedy, gdy jest to konieczne „w demokratycznym państwie prawnym dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób”. Niemniej jednak, jak stanowi ostatnie zdanie przedmiotowego przepisu, „ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw”. Nie można również pomijać przepisu art. 65 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym wyjątki od zasady wolności wyboru wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy muszą być określone w ustawie.

Istnienie instytucji samorządów zaufania publicznego jest konsekwencją konstytucyjnych zasad samorządności¹⁹ oraz pomocniczości²⁰. Stanowią one pomocną wskazówkę interpretacyjną do odczytywania znaczenia przepisów Konstytucji RP. Wynika z tego, iż ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się między innymi na wspomnianych zasadach, które są urzeczywistniane także poprzez funkcjonowanie samorządów zawodowych, w tym ich kwalifikowanej formy – samorządów zawodów zaufania publicznego. Funkcjonowanie omawianych samorządów wpisuje się również w konstytucyjną zasadę praworządności (legalizmu) przewidzianą w przepisie art. 7 Konstytucji RP²¹.

Najważniejsze jednak, zdaniem autora niniejszego opracowania, jest to, że funkcjonowanie zawodów zaufania publicznego wiąże się z fundamentalną zasadą konstytucyjną, to jest zasadą demokratycznego państwa prawnego, określoną

¹⁹ B. Zawadzka, *Zasada udziału samorządu w sprawowaniu władzy*, [w:] W. Sokolewicz (red.), *Zasady podstawowe polskiej konstytucji*, Warszawa 1998, s. 203 i n.; K. Complak, *Normy pierwszego rozdziału Konstytucji RP*, Wrocław 2007, s. 159–165.

²⁰ E. Popławska, *Zasada pomocniczości (subsydiarności)*, [w:] W. Sokolewicz (red.), *Zasady podstawowe...*, s. 188 i n.; K. Complak, *Normy...*, s. 139–143.

²¹ T. Górczyńska, *Zasada praworządności i legalności*, [w:] W. Sokolewicz (red.), *Zasady podstawowe...*, s. 92 i n.; K. Complak, *Normy...*, s. 109–113.

w przepisie art. 2 Konstytucji RP²². To bowiem właśnie w funkcjonowanie zawodów zaufania publicznego wpisany jest aktywny udział w umacnianiu i rozwijaniu Rzeczypospolitej Polskiej jako demokratycznego państwa prawnego. Jednocześnie działania te są związane z urzeczywistnianiem zasady sprawiedliwości społecznej. Można powiedzieć, że działania takie stanowią *meritum* istoty zawodów zaufania publicznego. Bez tych cech, w ustroju III Rzeczypospolitej Polskiej, nie byłoby wręcz celowe ustanawianie kwalifikowanej formy samorządu zawodowego, jaką są zawody zaufania publicznego. Skoro również zwykle samorządy zawodowe odzwierciedlają zasady samorządności i pomocniczości, to należy uznać, że wyznacznikiem pozwalającym określić zawody zaufania publicznego i ich samorządy mianem formy kwalifikowanej, jest właśnie działanie „w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony” (art. 17 ust. 1 *in fine* Konstytucji RP) oraz „ze względu na ważny interes publiczny (art. 22 *in fine* Konstytucji RP).

Dodatkowo, w odróżnieniu od zwykłych samorządów zawodowych, istotą funkcjonowania samorządów reprezentujących zawody zaufania publicznego jest działanie na rzecz Rzeczypospolitej Polskiej jako demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP). Co więcej, istotą samorządów zawodów zaufania publicznego jest działanie mające na celu zapewnienie, aby organy władzy publicznej działały na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji RP), co również nierozdzielnie wiąże się ze wspomnianą już zasadą demokratycznego państwa prawnego, uzasadniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP). Konsekwencją powyższego jest to, że samorządy zawodów zaufania publicznego przyczyniają się do realizowania zasady (stoją na jej straży), że „Rzeczypospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli” (art. 1 Konstytucji RP)²³.

Tym samym trzeba uznać, iż zawody zaufania publicznego i ich samorządy pełnią bardzo ważną funkcję oraz zadania w ustroju Rzeczypospolitej Polskiej, ukształtowanym na mocy postanowień Konstytucji Rzeczypospolitej polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Wydaje się, iż ich istnienie jest koniecznym elementem niezbędnym do urzeczywistniania (realizowania w praktyce) naczelnych zasad konstytucyjnych Rzeczypospolitej Polskiej. Wyraz temu dał ustawodawca, uchwalając ustawę zasadniczą w kształcie zawierającym postanowienia art. 17

²² M. Wyrzykowski, *Zasada demokratycznego państwa prawnego*, [w:] W. Sokolewicz (red.), *Zasady podstawowe...*, s. 65 i n.; P. Sztompka, *Konstytucyjna zasada sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP)*, [w:] *Podstawowe założenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2010, s. 63–70; K. Complak, *Normy ...*, s. 53 i n.; L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne*, Warszawa 2009, s. 57–63.

²³ K. Complak, *Normy ...*, s. 47–52.

ust. 1 i 2. Nie można również zapominać, iż proponowany model ustrojowy został zaakceptowany przez obywateli Rzeczypospolitej Polskiej w ogólnokrajowym referendum²⁴.

W odniesieniu do zawodu radcy prawnego trzeba stwierdzić, iż stanowi on zawód zaufania publicznego będący instytucją uregulowaną w Konstytucji RP. Obok państwowych organów ochrony prawnej, radca stoi na straży przestrzegania wolności i praw obywatelskich. Posiada również konieczny do pełnienia tej funkcji atrybut niezależności od organów państwa. Dlatego też działanie samorządu radców prawnych jest kontrolowane jedynie z uwagi na jego zgodność z przepisami obowiązującego prawa, co pozwala na zachowanie niezbędnej niezależności. Dodatkowo regulacje ustaw: o radcach prawnych oraz Kodeksu etyki radcy prawnego²⁵ zapewniają wysoki poziom kwalifikacji radców prawnych, zachowanie tajemnicy zawodowej oraz samodzielność i niezależność w trakcie świadczenia pomocy prawnej, co z kolei przekłada się na powstanie szczególnego rodzaju relacji pomiędzy świadczącym pomoc prawną radcą prawnym a podmiotem, na rzecz którego przedmiotowa pomoc prawna jest świadczona.

Ponad 30-letni okres funkcjonowania samorządu radców prawnych niewątpliwie przyczynił się do umocnienia i rozwoju podstawowych zasad konstytucyjnych stanowiących fundament ustroju III Rzeczypospolitej Polskiej, a także ochrony wolności i praw obywatelskich. Nie ma również wątpliwości, że w nadchodzącym czasie funkcjonowanie samorządu radców prawnych będzie jeszcze bardziej wpływać na rozwój wartości leżących u podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. Chodzi tu szczególnie o planowane poszerzenie uprawnień radców prawnych o możliwość występowania w charakterze obrońcy w postępowaniu karnym i w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe²⁶. Obserwowany ciągle wzrost zaufania do pomocy prawnej świadczonej przez radców prawnych oraz coraz liczniejsze ich grono na pewno przyczyni się do znaczącego umocnienia takich wartości, jak praworządność i sprawiedliwość oraz do ochrony wolności i praw obywatelskich. Będzie również mieć znaczący wpływ na wzrost świadomości prawnej obywateli, co ma istotne znaczenie w procesie kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego.

Należy stwierdzić, że samorząd radców prawnych ma swoje stałe miejsce oraz znaczącą pozycję wśród samorządów zaufania publicznego reprezentujących prawnicze zawody zaufania publicznego. Jego funkcjonowanie zostało na stałe

²⁴ Referendum odbyło się w dniu 25 maja 1997 r., na podstawie zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. z 1997 r. nr 31, poz. 174.

²⁵ Uchwała Nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Kodeksu Etyki Radcy Prawnego z dnia 28 grudnia 2011 r.

²⁶ Zmiany odpowiednich przepisów rozszerzających uprawnienia radców prawnych wejdą w życie dnia 1 lipca 2015 r. na mocy ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2013 r., poz. 1247.

wpisane w ustrój Rzeczypospolitej Polskiej, czego celowość została potwierdzona zaufaniem, jakim został on obdarzony przez obywateli. Nie bez znaczenia jest również fakt, iż stanowi on najliczniejszy samorząd reprezentujący prawnicze zawody zaufania publicznego, co świadczy o tym, że jego wykonywanie jest postrzegane jako atrakcyjne oraz prestiżowe.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia oraz praktykę, należy sądzić, że samorząd radców prawnych oraz jego członkowie będą w dalszym ciągu, w coraz to większym stopniu, przyczyniać się do budowy Rzeczypospolitej Polskiej jako społeczeństwa obywatelskiego, stojącego na straży wolności i praw obywatelskich, kierującego się zasadami legalizmu oraz praworządności. Będzie to zaś skutkowało tym, iż Rzeczypospolita Polska będzie dobrem wspólnym wszystkich obywateli oraz demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.

SUMMARY

The paper is an attempt to analyze the self-government of professional public repose confidence as an institution of constitutional law. Considering that the Polish Constitution of April 2 1997 contains regulations for both the self-government as well as qualified self-governments, the self-government of professional public repose confidence belongs to the second group. An important element of this analysis is the reference of these regulations to the principles of government of the Third Republic. These are included in both the Polish Constitution as well as in the preamble to the Constitution. Indeed the self-government of professional public repose confidence is contained in the three principles: subsidiarity, proportionality and self-government. The functioning of these self-governments is also associated with the principle of self-government (Article 7 of the Constitution) and a democratic state ruled by law and implementing the principles of social justice (Article 2 of the Constitution).

In order to properly define the role and functioning of the self-government of professional public repose confidence we should point out the differences between the self-government of professional public repose confidence (Article 17.1 of the Constitution) and other types of professional self-governments (Article 17.2 of the Constitution). On the other hand, to achieve this objective it is necessary to analyze them in conjunction with the provisions of Articles 22, 31 paragraph 3 and Article 65 paragraph 1 of the Constitution.

However, in order to analyze the self-government of solicitors which is one of public repose confidence profession, it is necessary to examine the Law on solicitors, as well as the Code of Ethics Counsel. The regulations contained in the abovementioned documents are an extension of the normative content of the Constitution relating to the public repose confidence profession.

The result of the analysis above is an attempt to define self-government of public repose confidence profession and in particular to identify the elements necessary for its functioning. Furthermore, the role and activity of the self-government of solicitors will contribute to development of Poland as a democratic state ruled by law that implements the principles of social justice and ensures the freedoms and rights of persons and citizens which are important elements of civil society.